

innhold

Uenige om skogvern

Senterpartiet og Naturvernforbundet er uenige om effekten skogvern har på naturen.

Side 3

— Ulønnsom gasskraft

Gasskraft er ulønnsomt, både med og uten CO₂-avgift, sier klimaforsker. Årsaken er høye gasspriser og lave energipriser.

Side 4

Satser på Mongstad

Statoil vil ikke være med på å bygge gasskraftverk på Kårstø, men satser på å få lov til å bygge sitt eget på Mongstad.

Side 5

Tema: Fisk og miljø

- Krever null-utslipp i Barentshavet
- Bruker tre fisker til å produsere én
- Mindre medisin
- Nye utfordringer for oppdrettsnæringen
- Fisk som ja- og nei-argument til EU
- Giftkartet - her bør du være varsom med sjømaten

Side 7-16

Strid i regjeringspartiene:

Avgiftskamp om gasskraft

(Foto: Rolf M. Aagaard, Aftenposten/Scampix)

Gasskraftverket som bygges i forbindelse med Snøhvit vil bli ilagt CO₂-avgift. Nå strides regjeringspartiene om gasskraftverket som skal bygges her på Kårstø også må betale avgift.

Venstre vil illegge kraftverkene CO₂-avgift, mens Høyre vil gi gratis utslippskvoter. KrF er foreløpig taus. En eventuell CO₂-avgift vil utgjøre over 340 millioner kroner årlig.

Side 4

leder

Naturkraft og naturkrefter

Som et forvarsel på fremtidens villere og våtere klima, spesielt om høsten, måtte innbyggere i trondheimsbydelen Trolla evakueres da Trollabekken gikk over sine bredder. Samme dag som "bekken" fant sitt nye løp gjennom lokalene til motorsykkelklubben Hells Angels, offentliggjorde Statkraft og Hydro at de vil gjøre alvor av trusselen om å bygge gasskraftverk på Kårstø i Rogaland.

Gasskraftverket vil årlig slippe ut over én million tonn av klimagassen CO₂, på tross av at det finnes teknologi for å rense utslippene. Dermed vil gasskraftverket bidra til at Norge beveger seg enda lengre bort fra sin forpliktelse om å begrense utslippene av klimagasser. Siden 1990 har disse utslippene økt med 8 prosent. Med gasskraftverket vil de øke med ytterligere 2 prosent.

Forskere har slått fast at utslippene av klimagasser må ned med 60-80 prosent. Nå investerer Norge i ny, dyr infrastruktur som vil holde utslippene på et høyt nivå i mange år fremover. Hva blir Norges forsvar når man internasjonalt skal forhandle om ytterligere reduksjoner av utslippene av klimagasser?

Statkraft og Hydro vil gjennom selskapet Naturkraft sørge for at fremtidens høstvær blir enda våtere og villere enn i år. Det vil neppe vekke begeistring i Trolla eller hos de andre som merker effektene av uværet.

Jakter på 500 ulv fra fly

Med vinteren i Alaska kommer også de luftbårne ulvjegerne fram. Snøen gjør ulven til et lett mål.

I fjor vinter ble flere enn 140 ulv drept ved jakt fra lufta i Alaska. Ifølge nettverket Care2 kommer 500 ulver til å dø på grunn av jakt fra fly denne vinteren, og nettverket ber nå om støtte til å skape oppmerksomhet omkring dette som de betegner som en barbarisk praksis.

UTMATTET OG SKUTT

Ulvjakt fra fly foregår ved at ulv letes opp og jages til de er utmattet. Når dyrene er for slitne til å løpe videre, blir de skutt enten fra lufta eller fra bakken.

Alaska-guvernør Frank Murkowski gjeninnførte ulvejakt fra lufta i 2003 til tross for sterk motstand fra folk i Alaska. Alaskas innbyggere har ifølge en melding fra Care2 stemt for å forby slik ulvejakt to ganger.

HAR EN ROLLE Å FYLLE

Care2 påpeker at ulven har en nøkkelrolle i økosystemet og viser til flere studier som viser at ulven bidrar til å vedlikeholde økosystemet, blant annet ved å holde bestanden av elg og reinsdyr frisk og sterk. Nettverket ber

nå folk om å adoptere en ulv, for å finansiere arbeidet med å beskytte den. Dette kan du gjøre på nettsiden www.care2.com.

FN vil bli kvitt sprøytemiddel

Bruken av metylbromid burde begrenses ytterligere, siden dette pesticidet skader ozonlaget, sier FNs miljøprogram (UNEP). Planen er å avvike all bruk av dette plantevernmiddelet på sikt.

— Det er betydelige hull i kunnskapene om bruk av metylbromid, sier Klaus Töpfer ifølge nyhetsbyrået Reuters.

I henhold til Montreal-protokollen fra 1987 er mange kjemikalier - som for eksempel klor-

holdige kuldemedier - utfaset. Men UNEP påpeker at metylbromid klamrer seg til et smuthull i protokollen som gjør det mulig å holde om lag en femtedel av verdens totale bruk av stoffet utenfor kontroll.

— Smittevern i forbindelse med import av råvarer og dyrefor, avskårne blomster, lær og varepartier på paller er unntatt fra den internasjonale avtalen om utfasing, sier Töpfer.

Til tross for fortsatt bruk av metylbromid, betegner Töpfer reparasjonen av ozonlaget som en av miljøvernets suksesshistorier. Forskere regner med at utfasing av skadelige stoffer vil føre til at ozonlaget er helt reparert innen midten av dette århundret.

De industrialiserte landene skal ifølge Montreal-protokollen avvike all bruk av metylbromid i landbruket innen 2005.

Geitost blir dyremat i nye EU

Bønder i EU-ferske Tsjekkia sliter med enkelte EU-regler. BBC News forteller om tsjekkiske bønder som nå prøver å omgå lovverk som de mener er en trussel mot levebrødet deres. Sakens kjerne er lokal geitost etter tradisjonell oppskrift. Osten kan ikke selges som menneskeføde ifølge EU-reglene.

— Hvis jeg ønsket å selge geitosten offentlig, ville jeg må-

tet investere minst 3 millioner tsjekkiske kroner (740 000 norske kroner) i tiltak på gården, sier gårdbruker Petr Hajek til lokalavisa Lidove Noviny.

Hajek mener EU-reglene på dette punktet gir masseprodusenter fortrinn i forhold til små landbrukere, men Hajeks løs-

ning er å markedsføre osten som dyremat. Markedsføringen lyder nå som følger: "Geitost. Hjemmelaget etter en resept brukt i seks generasjoner. Produsert ved brudd på EUs lovverk, og burde brukes som dyremat. Testet på mennesker."

notiser

Skogvern: Hvor sitter ukunnskapen?

— Når det gjelder vernepolitikk, så florerer ukunnskap, sier Sp-leder Åslaug Haga.

— Det er Haga som mangler kunnskap, sier Naturvernforbundets Gjermund Andersen.

JORUNN GRAN

gorunn.gran@naturvern.no

I anledning et mulig framtidig regjeringssamarbeid mellom Ap, SV og Sp, har Ukeavisa Ny tid latt Åslaug Haga presentere synet sitt på naturvern.

— FORNUFTIG BRUK BEST

Haga mener at fornuftig bruk av naturen er det beste vernet vi kan gi, og henviser til en flora av det hun kaller ukunnskap på vernesiden.

— Man legger en osteklokke over store naturområder for å verne dem. Men faktisk er det slik at arter vil forsvinne når naturen gror igjen, sier Haga. Hun bruker barskogvern som eksempel.

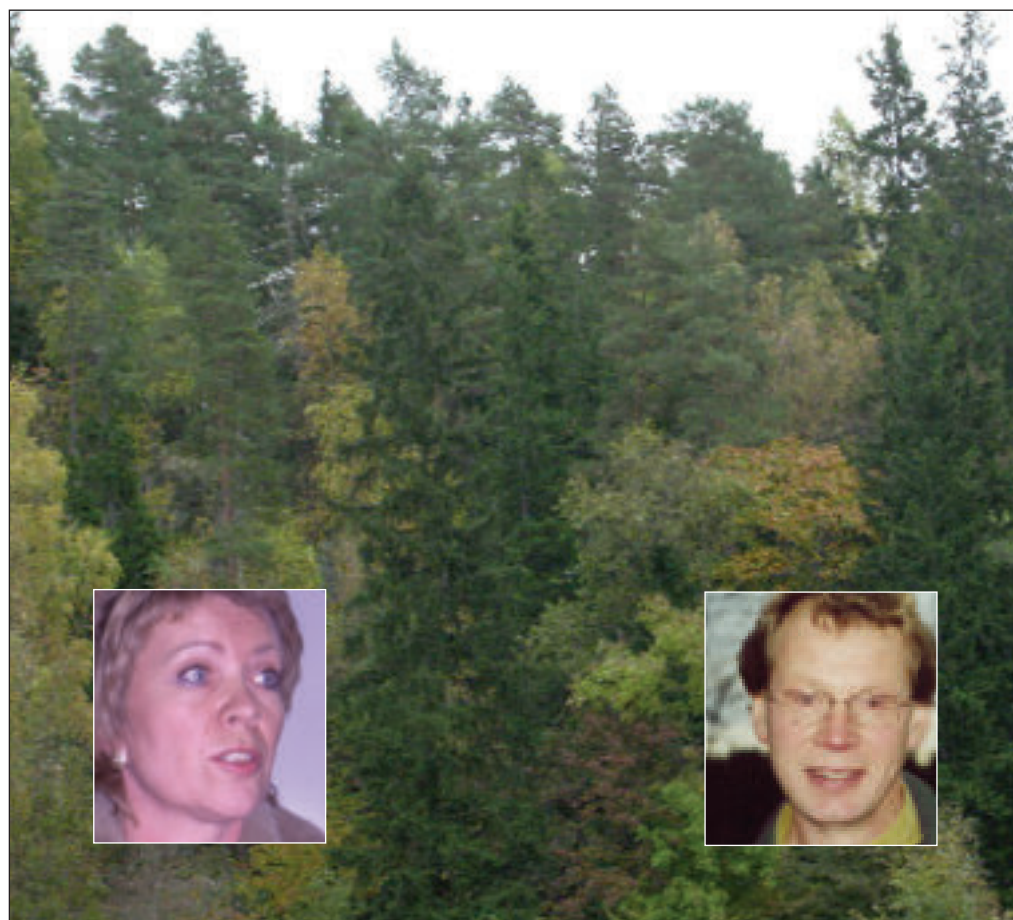
— Det er de skogområdene som er fornuftig drevet som har mange arter og som derfor planlegges vernet, sier Haga.

GAMMEL SKOG - MANGE ARTER

— Haga blander sammen to ting, sier Gjermund Andersen i Norges Naturvernforbund.

— Hun snakker om gjengroing av kulturlandskap - men det er ikke slike områder som blir vernet. Skogvern går ut på å la naturen få utvikle seg og bli gammel natur, og eldre økosystemer huser flere arter enn yngre økosystemer, sier Andersen.

— Redusert antall arter er mer aktuelt når det er snakk om kulturlandskap, og artsfattigdommen i kulturlandskapet skyldes blant annet et intensivt

Senterpartiets Åslaug Haga og Gjermund Andersen i Naturvernforbundet krangler om hvem som kan mest og minst om skog.

jordbruk.

Andersen understreker også at det er ønskelig å verne de områdene som er minst påvirket.

— Etter vår mening er skog fornuftig drevet når den har fått stå uten inngrep de siste 50-100 årene.

— UTRYDDET AV SKOGDRIFT

Forsker Jørund Rolstad ved Skogforsk mener det er litt drøyt når Åslaug Haga hevder at de skogområdene som er fornuftig

drevet har mange arter.

— Det blir ikke riktig å si at skog som er fornuftig drevet har mange arter. Masse skog i Norge har vært drevet av skogbrukere, og dette har ført til at mange arter er utryddet. Siden skogen i Norge har vært gjenstand for mye bruk opp gjennom tidene, er den mer glissen enn skog i land som for eksempel Nord-Amerika eller Russland. Når slik skog vernes, vil den en periode bli fryktelig tett fordi den tidligere er blitt "plukket". Etter

lang tid vil vi igjen få en mer glissen skog.

TRENGER SKOGBRANNER

Jørund Rolstad påpeker at det ikke er noe i veien for å skjytte skog som blir vernet.

— Vi får ikke nødvendigvis en naturlig skog når vi freder den. Hvis man freder skog, og bare lar den stå, blir det litt feil. Det er for eksempel sjelden man lar skogbranner løpe i fredet skog - selv om dette fra gammelt av var naturlig i skogene.

Strid om utslippskvoter til gasskraft

Venstre mener gasskraftverk må betale CO₂-avgift, mens regjeringspartner Høyre vil gi kraftverkene gratis utslippskvoter.

AUDUN GARBERG
ag@naturvern.no

Naturkraft offentliggjorde 22. september at de vil gå videre med planene om å bygge gasskraftverk på Kårstø. Selskapet forutsetter at de ikke får andre vilkår enn i konkurrerende land.

AP OG HØYRE ENIGE

Tre dager senere varslet landbruksminister og Venstre-leder Lars Sponheim i NRK Lørdagsrevyen at han vil arbeide for å ilegge gasskraftverk CO₂-avgift. Det vil i så fall alvorlig svekke lønnsomheten i prosjektet. Men Sponheim møter motbør fra regjeringspartner Høyre.

— Vi er ikke helt enige i dette, fastslår Leif Frode Onarheim (H) overfor N&M Bulletin.

Onarheim mener gasskraftverkene i stedet bør få delta i markedet for handel med utslippskvoter. I så fall får kraftverkene utdelt gratis utslippskvoter for størstedelen av sine utslipp. Denne løsningen blir også støttet av Arbeiderpartiets miljøpolitiske talskvinne Sylvia Brustad, som sier til NTB at regjeringen må legge frem forslag om å innlemme gasskraft i kvotemarkedet.

Leder i Stortingets energi- og miljøkomité, Bror Yngve Rahm (Krf), ønsker foreløpig ikke å kommentere saken.

SENEST I 2008

Det nasjonale kvotemarkedet for klimagasser skal være klart fra første januar 2005, samme tidspunkt som EU lanserer sitt kvotemarked. Fra 2008 vil kvote-

markedet sannsynligvis bli utvidet for å bidra til at landene oppfyller sine mål i Kyoto-avtalen. Onarheim mener gasskraftverkene senest må bli en del

av kvotemarkedet fra 2008.

— Hvis man nå får et system som er kompatibelt med Kyoto-avtalen og EU-systemet, så bør det vurderes også fra 2005, sier

Onarheim.

FORTSATT FORURENSNINGSLOV

En tredje mulighet er at gasskraftverk ikke blir ilagt CO₂-avgift eller kvoteplikt, men fortsatt må ha konsesjon etter forurensningsloven. I så fall kan kraftverkene bli pålagt rensing i fremtiden.

AVGIFT FOR SNØHVIT

På ett punkt er imidlertid Høyre på linje med Venstre og Sponheim: Gasskraftverket som nå bygges i forbindelse med Snøhvit-feltet utenfor Hammerfest må betale CO₂-avgift.

— Det legges opp til at Snøhvit-prosjektet betaler CO₂-avgift. Det er i tråd med Semerklæringen. Der står det ganske klart, sier Onarheim.

Gasskraftverket som bygges i forbindelse med Snøhvit blir ilagt CO₂-avgift. Nå strides regjeringen om nye gasskraftverk også må betale avgift. (Foto: Statoil)

— CO₂-avgift vil stoppe gasskraft

— Gasskraftverk vil ikke være lønnsomt med dagens pris på strøm og gass - og i hvert fall ikke med CO₂-avgift.

AUDUN GARBERG
ag@naturvern.no

Det mener forsker Jonas Vevatne ved Cicero Senter for klimaforskning.

— Man har valget mellom en CO₂-avgift på 325 kroner per tonn - slik den er på sokkelen - eller innlemming av kraftverkene i kvotesystemet med gratis tildeling og hvor prisen for kjøp av ekstra kvoter ligger mellom 50 og 100 kroner per tonn. Da er det siste åpenbart mest attraktivt for industrien, sier forsker Jonas Vevatne ved Cicero

Senter for klimaforskning. Med utslipp av 1 050 000 tonn CO₂ vil en avgift på 325 kroner per tonn utgjøre over 340 millioner kroner årlig.

— Hvis gasskraftverk skal bli lønnsomt må det være en del av kvotesystemet. Gasskraft vil i overskuelig fremtid ikke være lønnsomt med en CO₂-avgift.

Vevatne påpeker at strømprisen også er avgjørende for lønnsomheten i et gasskraftverk. — I dag sank spotprisen under 20 øre/kWh for første gang siden juli, men Naturkraft trenger en el-pris på 30-tallet for

at gasskraftverk skal lønne seg. Strømprisen for siste kvartal i år ligger nå på 25 øre/kWh, og prisen for første kvartal neste år ligger rundt 26 øre, sier Vevatne. Han tviler på at gasskraftverket vil bli bygd.

— Ikke minst fordi gassprisen har steget mye mer enn el-prisene. Med mindre de satser på subsidiert gass eller en enorm økning i el-prisen, kan jeg ikke skjønne at dette er en lønnsom investering. Først neste sommer vil Naturkraft ta endelig stilling til om de skal investere i gasskraft på Kårstø.

Kan ikke overdra konsesjon til Mongstad

Etter at Naturkraft sa fra seg konsesjonen for bygging av gasskraftverk på Kollsnes, har det kommet ønsker om at tillatelsen overføres til Statoils gasskraftplaner på Mongstad.

– Det går ikke, sier Miljøverndepartementet.

KRISTIAN S. AAS

kristian.aas@naturvern.no

— Man kan ikke overføre en konsesjon gitt til ett anlegg lokalisert på et bestemt sted, til et annet anlegg lokalisert et annet sted, sier informasjonssjef Eva Nordvik i Miljøverndepartementet. Dermed setter hun en stopper for spekulasjonene om at Statoil kan overta Naturkrafts konsesjon, og bygge gasskraftverk på Mongstad med bakgrunn i denne.

VILLE OVERFØRE KONSESJON

Arbeiderpartiets miljøpolitiske talskvinne Sylvia Brustad er blant de som har tatt til orde for å overføre Naturkrafts ubenyttede konsesjon til andre gasskraftverk, for eksempel på Mongstad.

Informasjonssjef Kåre Ness i Statoil Mongstad har imidlertid liten tro på at dette lar seg gjøre, og er forberedt på å gå gjennom en ny søknadsprosess.

— Vi har sendt melding til myndighetene, og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har holdt folkemøte, der de har informert naboene om våre planer. Planene er gode og robuste, og vi mener dette er et vesentlig løft for anleggene på Mongstad. Hadde vi gjennomført noe lignende på vårt danske raffineri, hadde vi fått statsstøtte på grunn av at de hadde regnet det som et miljøtiltak, sier Ness.

— LOKAL MILJØGEVINST

Gasskraftverket på Mongstad skal ifølge NVE produsere 2,2 TWh energi hvert år, fordelt på varme til de andre anleggene på Mongstad, strøm til Trollplattformen og strøm som skal selges på kraftmarkedet. Kraftverket vil slippe ut rundt 900.000 tonn CO₂ i året. Infor-

masjonssjef Ness er overbevist om at prosjektet vil bety et bedre miljø i området rundt Kollsnes, selv om han innrømmer at CO₂-utslippene vil stige.

— Vi kvitter oss med gamle ovner og brennere som ble installert før noen tenkte på energiøkonomisering. Dette vil gi en miljøgevinst. Vi går videre

med prosjektet, og når myndighetene har ferdigbehandlet meldingen, vil vi sende en konsesjonssøknad. Vi er prisgitt myndighetenes behandling, men vil bruke de kanaler vi har for å få realisert et godt prosjekt, sier Ness.

— Gasskraftverk bra miljøprosjekt

Generaldirektør Eivind Reiten i Norsk Hydro vil ikke la miljøbevegelsen hindre Naturkraft i å bygge gasskraftverk.

KRISTIAN S. AAS

kristian.aas@naturvern.no

— Jeg vet det er forskjellige oppfatninger om dette prosjektet, men jeg tror alle til slutt vil se at dette er et skritt i en trygg, miljøvennlig retning, sa Bård Mikkelsen i Statkraft da planene om utbygging av gasskraftverk på Kollsnes ble presentert. Statkrafts samarbeidspartner i Naturkraft AS, generaldirektør Eivind Reiten i Hydro, var enda klarere i sin beskrivelse av motstanden mot gasskraftverket.

— Vi kan ikke la slike reaksjoner hindre oss i å gjøre det som er kommersielt og miljømessig riktig, sa Reiten.

Kraftverket på Kårstø vil slippe ut rundt 1,1 millioner tonn CO₂ årlig, og skal stå ferdig høsten 2007. Imidlertid vil ikke utbyggerne legge frem en endelig plan for finansiering av anlegget før neste sommer.

Generaldirektør Eivind Reiten i Norsk Hydro vil bygge gasskraftverk på Kårstø.

— BAKSTREVERSK

— Jeg har liten tro på at dette blir gjennomført. Jeg tror denne presentasjonen er en kampanje for å hindre et nasjonalt kvotesystem for CO₂ i Norge, og en mulighet for å spille ballen over til det politiske miljøet igjen, sier stortingsrepresentant Hallgeir Langeland (SV).

Ressursorganisasjonen ZERO, som arbeider for null-

utslippsløsninger i energisektoren, er sjokkerte over at Naturkraft vil sette i gang bygging av gasskraftverk uten å behandle utslippene.

— De går til krig. Miljøvennlige løsninger finnes, og teknologien er i boks. Å bygge ut et slikt gasskraftverk nå er bakstreversk, sier Cato Buch i ZERO.

Siden sist

Klima

• Forsikringstapene fra globale værkatastrofer har økt fra 1,5 til nesten 100 milliarder dollar siden 1980, skriver Adresseavisen.

• Miljøvernminister Knut Arild Hareide sier til Dagsavisen at han vil ha CO₂-avgift på drivstoff til bruk i internasjonal luftfart. Både den danske og den tyske miljøvernministeren har tatt til orde for en slik avgift.

• Russlands president Vladimir Putin har bedt flere sentrale ministre undertegne dokumentene som den russiske nasjonalforsamlingen trenger for å ratifisere Kyotoav-

talen, skriver Aftenposten. Dermed kan Kyotoavtalen være et skritt nærmere å tre i kraft.

Fisk

• NRK Brennpunkt avslører at norske selskap er involvert i ulovlig russisk fiske i Barentshavet. Det ulovlige overfisket er på flere milliarder kroner per år.

Energi

• Verken Nausta eller Vefnsa-vassdraget bør inn i suppleringen av verneplanen for vassdrag, sier Senterpartiets leder Åslaug Haga til Ny Tid.

• Selskapet Scanwafer på Herøya kan om et par år

ha 270 arbeidsplasser mot nærmere 150 nå, skriver Varden. Scanwafer produserer deler til solcellepaneler.

• Programkomiteen i Senterpartiet åpner for petroleumsvirksomhet i Barentshavet i sitt forslag til stortingsvalgprogram. Lofoten og Vesterålen holdes utenfor.

Areal

• Omdisponeringen av matjord til andre formål skal halveres i løpet av fem år, sier landbruksminister Lars Sponheim til Nationen.

Idrett

• Ti år etter OL på Lillehammer er de fleste miljøtiltakene som skulle komme i etterkant, ennå ikke gjennomført, konkluderer forsker Jon Teigeland ifølge Klassekampen. Teigeland har vurdert konsekvensene av OL i Tromsø i 2014 på oppdrag fra Miljøverndepartementet.

Overbeite

• Landbruksdepartementet vurderer tvangsslaktning av nærmere 80 000 reins-

dyr i Finnmark dersom reinerne ikke selv reduserer antall rein innen 1. april neste år, melder Nettavisen.

Avfall

• Markedet for resirkulering og gjenvinning er dominert av fordyrende monopoler, mener Konkurransetilsynet ifølge NRK. Resultatet blir høye miljøavgifter.

Vi kjøper mer, bruker mer – og kaster mer.

BRK MNDRE!

Du har sjelden bruk for innpakningen. Velg produkter med minst emballasje. Bruk mindre.

Storvenger kommune, fagavdeling renovasjon

Miljøtorget

VELUX®

TAKVINDUER

www.VELOX.no

**Sør-Trøndelag
Fylkeskommune**

Vi satte jobber på jernbanen er stolte
fordi vi også gjør en innsats
for et bedre miljø.

Norsk Jernbaneforbund

NOFO
www.nof.no

Fisk og miljø

Oppdrett
Oljetrussel
Fôr og medisin
EU
Miljøgifter
...og god mat!

Krever utslippsfri oljein

Havforskningsinstituttet krever at den daglige virksomheten må foregå h Barentshavet åpnes for oljevirkosomhet. Ellers blir fisken skadelidende, sier for

KRISTIAN S. AAS

kristian.aas@naturvern.no

Instituttet fraråder åpning for oljevirkosomhet i store deler av Barentshavet. Hvis fisken ikke skal bli skadelidende, kan det bare åpnes for oljeutvinning i det åpne, isfrie havet. Beveger man seg nær land eller iskanten, fraråder instituttet all oljevirkosomhet.

FORUTSETTER NY TEKNOLOGI

— Men selv oljeutvinning i det åpne Barentshavet forutsetter et annet teknologisk regime enn det som benyttes i Nordsjøen i dag. Hvis de ikke klarer å hindre alle utslipp i forbindelse med den daglige virksomheten, fraråder vi oljeutvinning også her, sier forsker Ole Arve Misund.

Barentshavet beskrives ofte som det viktigste havområdet innenfor den norske økonomiske sonen når det gjelder gyting og reproduksjon av fisk. Havområdet er i tillegg et av de mest betydningsfulle sjøfuglområdene i verden. Uttaket av fisk er også stort, og utslipp av giftige stoffer knyttet til oljeboring får dermed en svært kort vei til vårt matfat.

— Enda verre blir det hvis det åpnes for oljevirkosomhet nær iskanten. Der er næringskjedene kortere, og giftige utslipp vil spre seg raskt, sier Misund.

SVÆRT SÅRBART

I 2001 ble det eksportert fisk og fiskeprodukter fra Norge til en verdi av nær 31 milliarder kroner. Dette gjør fisken til vår nest største eksportnæring etter olje og gass. En oljeulykke i sårbare deler av Barentshavet kan således få store økonomiske konse-

kvenser for Norge som nasjon.

— De store gyteområdene ligger i områdene rundt Lofoten, Vesterålen og ved Tromsøflaket. Uhellsutslipp her vil kunne radere ut hele årsklasser med fisk. Her fraråder vi all oljevirkosomhet, sier Misund.

SP VIL BORE

Spørsmålet om åpning av Barentshavet for oljeleting er beskrevet av Natur og Ungdom (NU) som "tiårets viktigste miljøsak". Senterpartiet annonserte

nylig at de vurderer å skifte syn i saken, og gå inn for oljeleting. Dette fikk NU-leder Ane H. Kismul til å tordne mot Senterparti-leder Åslaug Haga.

— Senterpartiet er ikke engang verdig til å ha grønn logo, sa Kismul til NRK, og utdypet sin mening i en pressemelding:

— De vil spille russisk rulett med fiskeriressursene og bosetningen i kyst-Norge. I dag kan vi være glad for at Senterpartiet sliter med velgeroppslutningen.

Natur og Ungdom ønsker

ikke oljeleting selv om prosessutslippene fjernes, på grunn av faren for ulykker og utslipp av klimagasser.

BARENTSHAVET

- Den første leteboringen i Barentshavet
- Det er boret 61 letebrønner i Barentshavet
- Funn av olje og gass er gjort.
- I 2003 ble Barentshavet syd åpnet for oljeleting av regjeringen.
- Snøhvit, 140 kilometer nordvest for Hvaler, er den største olje- og gassfeltet i Barentshavet. Det er besluttet utbyggt. Oppstarten skal være i 2011.

KILDER: PETROLEUMSTILSYNET, OLJE- OG ENERGI

dustri

elt uten utslipp hvis
sker Ole Arve Misund.

En oljeulykke i sårbare deler av Barentshavet kan få store konsekvenser for fisken. Havforskningsinstituttet fraråder all oljevirk-somhet rundt Lofoten, Vesterålen og ved Tromsøflaket. (Illustrasjonsfoto: Scanpix)

SHAVET

et startet i 1980.
shavet, og flere mindre og middels

enerelt for helårig oljevirk-somhet av

Hammerfest, er det eneste feltet som
ære i desember 2005.

IDEPARTEMENTET

Bruker tre fisk til å produsere én ny

Norge bruker 1,5 millioner tonn villfisk til å produsere en halv million tonn oppdrettslaks og ørret. Som havner på de rikes matfat.

TONE MIKALSEN

redaksjonen@naturvern.no

Tall fra Fiskeridirektoratet viser at oppdrettsnæringen i Norge forbruker tre ganger så mye fisk som den produserer. Dette fordi fiskelør inneholder store mengder fiskemel og fiskeolje. Havmiljørådgiver Maren Esmark i WWF mener det ikke nødvendigvis er feil å fore opp fisk med annen fisk, fordi laksen er flink til å utnytte energien og tapet av energi er langt lavere enn ved produksjon av svin.

— Men det er et etisk dilemma at fisken som brukes til for kunne vært brukt direkte til menneskeføde. I stedet reduseres mengden tilgjengelig fisk ved omdanning til et dyrt produkt som havner på eksklusive markeder, sier Esmark.

STORT FORBRUK

Av verdens totale fiskerier på rundt 96 millioner tonn går cirka 30 millioner tonn direkte til fiskemel og olje. I dag forbruker akvakulturen 70 prosent av fiskeoljen, og 34 prosent av fiske-melet som produseres verden.

Ifølge beregninger fra den internasjonale fiskemel- og fiskeoljeorganisasjonen vil forbruket stige til 100 prosent av fiskeoljen og 50 prosent av fiske-melet innen 2010.

— IKKE EGNET TIL MENNESKEFØDE

Forskningsdirektør Ole J. Torrissen ved Havforskningsinstituttet er delvis enig med Esmark. Blant annet i at det ikke

Havmiljørådgiver
Maren Esmark i
WWF.

Forskningsdirektør
Ole J. Torrissen ved
Havforsknings-
instituttet.

nødvendigvis er feil å fore opp fisk med annen fisk, fordi laksen utnytter energien i foret langt bedre enn landlevende husdyr.

— Det er dessverre ikke slik at all fisken vi tar opp fra havet kan leveres på de fattiges bord. Mye av den fisken som brukes i fiskemel er ikke egnet som menneskeføde, eller er tilgjengelig i slike kvanta at en ikke har system for å ta i mot fisken, sier han.

Torrissen synes også det blir litt feil å bare angripe oppdrettsnæringen for fattigdoms-problemet, de kjøper tross alt bare føringredienser i verdensmar-kedet basert på kvalitet og pris.

— Vi har alle et ansvar for å bekjempe fattigdom. Det må gjøres ved å sette folk i stand til å tjene nok til å kjøpe eller produsere den maten de trenger.

AVFALL

Torrissen sier at en del av fiske-melet som brukes er laget av fiskeavfall, og ville uansett ikke bli benyttet som menneskefor.

— De biologiske ressursene i havet må utnyttes, ellers går de tapt, sier han og legger til at det er en mulighet å øke bruken av vegetabilsk protein i foret som en erstatning for fiskemel og fiskeolje.

OVERFISKE AV KOLMULE

Fisken som brukes til å lage mel og olje kommer fra Stillehavet eller Nord-Europa. Maren Esmark er spesielt bekymret for kolmule.

— Den er utsatt for et van-vittig overfiske. Ingen vet de økologiske konsekvensene der-som kolmule kollapse, sier Esmark.

Trondheim kommune

Kjøp ikke søppel!

- Kjøp produkter som har lang levetid og som kan repareres
- Unngå engangsprodukter
- Reserver deg mot uadressert reklame!

Mindre antibiotika i fisk enn i landbruk

Er du blant dem som tror at oppdrettsfisk er full av medisiner og at den egentlig er annenrangs mat? Da tar du helt feil, ifølge forskere ved Havforskningsinstituttet.

TONE MIKALSEN

redaksjonen@naturvern.no

Mange har negative oppfatninger om kvaliteten på oppdrettsfisk og ser på det som annenrangs mat. Øivind Bergh, gruppeleder for forskningsgruppen Fiskehelse og sykdommer ved Havforskningsinstituttet, er ikke i tvil om at oppfatningene henger igjen fra oppdrettens barndom på 1980-tallet. Den gang var medisinforbruket høyt, og det oppsto miljøproblemer rundt anleggene. En av de mest seig-livede mytene er at oppdrettsfisk er fulle av medisiner som for eksempel antibiotika.

— Norsk fiskeoppdrett er nesten helt fritt for antibiotika, sier Øivind Bergh ved Havforskningsinstituttet.

NESTEN FRI FOR ANTIBIOTIKA

— I dag er norsk fiskeoppdrett nesten helt fri for antibiotika.

Men det brukes betydelige mengder antibiotika til kyr, griser, hunder og katter i Norge, sier Bergh.

Han understreker at Havforskningsinstituttet ikke er ute etter å glorifisere oppdrettsnæringen og male fanden på veggen for norsk landbruk.

Tall fra Mattilsynet viser at det brukt 5,75 tonn antibiotika til dyr i Norge i 2000. Av dette gikk 4,9 tonn til landbruk og kjæledyr.

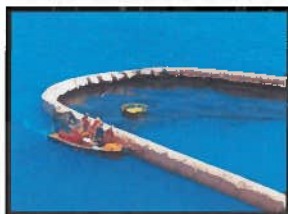
NYE UTFORDRINGER

Bergh medgir at nye oppdrettsarter skaper nye utfordringer. Et eksempel er torskoppdrett. Det er en næring som er i vekst, og

bruk av antibiotika er på ingen måte på vei ned.

— Lakseoppdrett har mer effektive vaksiner enn det som finnes for torsk i dag, men torsk har kanskje generelt et sterkere immunforsvar enn laks. Fiskens immunforsvar kan for øvrig styrkes ved å gi den riktig næring, på samme måte når menneskene ønsker å styrke sitt immunforsvar ved å spise riktig. Men vi trenger mer kunnskap om hvordan vi kan styrke torskens helse hvis vi skal lykkes med å unngå vesentlige sykdomsproblemer. Det bør vi klare. Norsk kamskjeloppdrett er for eksempel i dag blitt helt antibiotikafri, sier Bergh.

ANNONSE

Norsk Oljevernforening For Operatørselskap

NOFO eies av oljeselskaper som opererer på norsk sokkel, og har siden etableringen i 1978 hatt som hovedoppgave å etablere og vedlikeholde en beredskap mot oljeutslipp fra bore- og produksjonsvirksomheten. NOFOs beredskapsplaner er basert på omfattende analyser, hvor hensyn til værforhold, sårbare naturressurser, oljes egenskaper og drivretninger ivaretas.

NOFO har døgkontinuerlig vakt, og vil umiddelbart etter en hendelse mobilisere inntil 14 store oljevernssystemer beregnet for bruk på åpent hav. Gjennom avtaler har NOFO også tilgang til Kystverkets og kommunenes oljevernressurser. Årlig arrangeres omfattende oljevernøvelser for at beredskapen skal være så god som mulig.

Nærmere informasjon om NOFO gis på hjemmesidene <http://www.nofo.no> og i det internetbaserte planverket (<http://planverk.nofo.no>).

Tall om fisk:

* Verdens samlede sjømatproduksjon er på 130 millioner tonn. Norges andel er litt over tre millioner tonn, og norske fartøy leverte 1,4 millioner tonn fisk og skaldyr første halvår i år.

* Fiskeri- og havbruksnæringen er Norges nest største eksportnæring, med en samlet eksportverdi på rundt 30,6 milliarder kroner i 2001. Eksportverdien fra fisket var om lag 19,5 milliarder, altså ca. 2/3 av samlet eksportverdi.

* I 2003 ble det omsatt 577 000 tonn laks og ørret fra norsk fiskeoppdrett, og førstehandsverdien fra denne fisken var på 9,4 milliarder kroner.

* Oppdrettstorsk er den tredje viktigste arten målt i mengde. I 2003 ble det solgt 2 181 tonn

oppdrettstorsk, og det er en økning på 75 prosent fra året før, og 150 prosent sammenlignet med 2001.

* Norge er verdens tredje største sjømateksportør etter Thailand og Kina.

* Den teknologiske revolusjonen har skapt en så effektiv fiskeflåte at strenge reguleringer er nødvendige for å hindre overfiske og nedfisking av ressursene.

* De siste 25 årene har den norske fiskerinæringen utviklet seg fra fritt fiske til en gjennomregulert næring med kvoter og konsesjoner.

* Om lag 14 000 fiskere har fiske som hovedyrke i dag. I 1948 var antallet 85 500.

KILDER: STATISTISK SENTRALBYRÅ, FISKERIDEPARTEMENTET, JOURNALISTEN

— Oppdrettsanleggene forurensner mindre

Mer kunnskap har ført til at oppdrettsanleggene forurensner mindre enn før, men nå møter anleggene nye utfordringer.

— TONE MIKALSEN
redaksjonen@naturvern.no

— Siden medisinerbruken er redusert har vi i dag ingen problemer med utslipp av antibiotika til sjø, sier Pia Kupka Hansen, forsker i forskningsgruppen Økosystem i kystsonen ved Havforskningsinstituttet.

PLASSERES DYPERE

Dersom et anlegg ligger innerst i en fjord eller på grunt vann, kan man imidlertid få alvorlige problemer med utslipp av organiske stoffer og kanskje næringssalter.

— Dette så vi grelle eksempler på for tjue år siden. I dag har vi lært. Anlegg blir derfor plassert dypere, hvor det er god gjennomstrømning av vann så områdets tåleevne ikke blir overskredet. I tillegg har man fått mer robust utstyr, og merdene kan plasseres på mer åpent vann, sier Hansen.

Hun tilføyer at organisk avfall ikke representerer fare så lenge spredningen er stor nok og naturlig nedbrytning kan skje.

— Ved hjelp av overvåking kan man dessuten fange opp problemer på et tidlig tidspunkt og hindre overbelastning.

NYE ARTER

Maren Esmark i WWF bekrefter at bruken av medisiner i fiskeoppdrett er kraftig redusert de siste ti årene - og at det i dag er minimale utslipp til sjø.

— Samtidig møter nå oppdrettsnæringen nye utfordringer i nye arter som torsk og kveite. Fordi dette er nye oppdrettsarter, mangler man kunnskap om syk-

Oppdrett av laks og orret skaper mindre forurensning nå enn tidligere. Miljøvernerne frykter imidlertid miljøkonsekvensene av torskoppdrett. (Illustrasjonsfoto: Audun Garberg)

dommer og har ikke ferdigutviklede vaksiner. Vi frykter at dette kan øke medisinerbruken i årene fremover. Problemet med medisiner og antibiotikabruk i oppdrett er at medisinerester forsvinner ut i sjøen og kan spises av andre arter, slik som fisk og krepsdyr, som lever i nærheten av anlegget. Dette kan medføre skader for miljøet, sier Esmark.

OPPDRETTSTORSK BEKYMRE

Esmark i WWF er forøvrig bekymret for den økte satsingen på oppdrettstorsk.

— Jeg frykter at satsingen går utover gyteområdene til kysttorken, sier Esmark.

Kysttorskbestanden er på et historisk lavmål, og forskerne vet ikke hele årsaken. Men høyt fiskepress fra yrkesfiskere, fritidsfiskere og turister er etter all sannsynlighet en viktig årsak. Det oppstår stadig konflikter om hvorvidt nye oppdrettsanlegg

skal bli lokalisert i torskens gyteområder - og om dette eventuelt kan skremme bort kysttorken.

— I tillegg vet vi i dag ikke noe om hvilke effekter rømt oppdrettstorsk kan ha på lokale torskbestander, sier Esmark.

ANNERLEDES ENN LAKS

Fiskerirådgiver Gunnar Album i Norges Naturvernforbund min-

ner også om at torken oppfører seg annerledes enn villaksen. Torken vil samle seg utenfor merdene og spise av føret.

— Hvorfor lage et dårlig produkt av noe vi har monopol på? Det er det samme som at Sør-Afrika skulle begynne å selge falske diamanter, sier Album.

GM-fisk truer naturlige arter

Store oppdrettsfisk er målet.

Utryddelse av naturlige arter kan bli resultatet.

JORUNN GRAN

jordunn.gran@naturvern.no

Flere selskaper jobber med å genmodifisere fisk til fiskeoppdrett. Målet er å utvikle arter som blir større enn de naturlige artene. Men slik genetisk modifisering som gjør dyr bedre egnet til menneskeføde, kan samtidig være dødsstøtet for populasjoner hvis de blir sluppet fri, konkluderer forskere ved Purdue University i Indiana, USA.

Medaka er en fisk som formerer seg daglig - og som derfor egner seg ypperlig til forskning der man vil se på resultatene av genmodifisering. Selvlysende medaka er for øvrig lansert som akvariefisk. (Foto: Simon Kwong/Reuters/Scanpix)

STORE - MEN IKKE GAMLE

Biologen Rick Howard presenterte tidligere i år forskning som viser at fisk som blir genmodifisert til å vokse mer enn naturlig, vil tiltrekke seg flere partnere, men samtidig kan denne fisken få avkom som ikke vokser opp.

Dette kan få alvorlige følger for populasjonene.

— Selv om endring av et dyrs gener kan virke positivt for

mennesket på kort sikt, kan det vise seg å få katastrofale følger for naturen på lang sikt, sier Howard.

GMO OG MODER JORD

Howards forskning er ment å trekke GMO-debatten noen skritt lengre enn den tradisjonelle bekymringen for sammenhengen mellom genmodifisert mat og folks helse. Ifølge en pressemelding fra Purdue-universitetet ønsker Howard og naturforskerne ved universitetet å trekke oppmerksomheten i retning av hvorvidt GMO er trygt for Moder Jord.

RASK GENSPIREDNING

Forskningen ved Purdue-universitet tok utgangspunkt i japansk medaka - en liten fisk som formerer seg daglig. Konklusjonen var klar: De store hannene med modifiserte gener - såkalt transgen fisk - formerte seg tre ganger så ofte som de naturlige hannene.

— Det overrasket oss hvor raskt fortrinnet som GM-fisken hadde, kunne spre de modifiserte genene i populasjonen, sier Howard. — I tillegg ble vi interessert i å kombinere forplantningsfordelene hos GM-fisken med den reduserte overlevelses- evnen hos avkommet. Når vi ser på disse faktorene sammen, vil en populasjon som blir invadert av transgene fisk bli mer og mer transgen samtidig som populasjonen blir mindre og mindre.

BOTEMIDDEL?

I en artikkel på Forskning.no påpeker Gørill Kristiansen og Karin Refsnes i Forskningsrådet at det kan finnes et botemiddel i forhold til genmodifisert oppdrettsfisk på rømmen.

«Fisken kan for eksempel gjøres avhengig av stoffer i føret for å overleve. Hvis fisken rømmer, slik at den spesielle førtilgangen uteblir, så dør den», skriver Kristiansen og Refsnes.

Vi kjøper mer, bruker mer - og kaster mer.

BRK MINDRE!

Ta med handlenett eller ryggsekk når du går i butikken. Du har plastposer nok. Bruk mindre.

Stavanger kommune, fagsdeling renovasjon

Fisk kan avgjøre EU-valg

EUs felles fiskeripolitikk skaper bølger i den norske medlemskapsdebatten. Begge sider forsøker å utnytte fiskeriargumenter for sin side.

KRISTIAN S. AAS

kristian.aas@naturvern.no

Hvis Norge blir medlem av EU, blir vi underlagt EUs felles fiskeripolitikk. Forvaltningen av de norske fiskeressursene vil dermed bli løftet opp på EU-nivå, og vi vil få full markedsadgang til EU for fisk og fiskeriprodukter. Andre EU-lands fiskere vil få større adgang til norske fiskefelt, men norske fiskeres historiske rettigheter i området skal tas hensyn til. Fortsetter vi å stå utenfor, vil Norge fortsatt ha forvaltningsrett over fiskeressursene, men markedsadgangen overfor EU vil fortsatt være begrenset, slik som i dag. Nå krangles det heftig om hvilken ordning som er best for økonomien, miljøet og ressursene.

HOVEDSAK I EU-DEBATT

På Naturvernforbundets seminar om EU og miljø i Trondheim i september dreide mye seg om fisk. I den avsluttende debatten mellom leder Eiliv Flydal i Tromsøstudenter for EU og nestleder Tine Larsen i Nei til EU ble fiskeriforvaltning det store stridstemaet. Ifølge Larsen fører EU en politikk som bidrar til overfiske, og har blant annet nektet Sverige å stoppe fiske på truede bestander i Østersjøen. Flydal mener forvaltningen i Østersjøen er et godt eksempel på hvordan en felles, europeisk fiskeripolitikk kan hindre nettopp overfiske.

— Før var det et utall land som hver fastsatte sine kvoter. Dermed ble bestander talt flere ganger, og det var ingen reell kontroll med utaket. Nå har EU hele ansvaret, sier Flydal.

Hvis Norge blir medlem av EU, blir kvoter og reguleringer bestemt i Brussel gjennom EUs felles fiskeripolitikk. Både EU og Norge kritiseres for overfiske i dag. (Foto: Bo Mathisen, Scanpix)

EU AVDRAMATISERER

Flere norske politikere har ønsket seg et norsk og islandsk forvaltningsregime av fisken i Nord-Atlanteren, selv om landene blir medlemmer av EU. Dette er avvist av EUs fiskerikommissær Franz Fischler, senest i Nationen i september. Men han avdramatiserer konsekvensene av et norsk EU-medlemskap, og poengterer at også EUs regler på området innebærer regulering, ikke frislipp.

— Hovedprinsippet i hele vår forvaltning er historiske rettigheter. Når norske fiskere for eksempel har en viss andel

av ressursene i norske farvann, ville de ikke tape dette ved EU-medlemskap, sier Fischler til Nationen.

— SKANDALE

EUs felles fiskeripolitikk er svært kontroversiell, både i Norge og i dagens EU-land. For ett år siden sa lederen i Europabevegelsen, Svein Roald Hansen, til Nationen at han ikke ønsket at Norge skulle bli EU-medlem

hvis vi ikke klarte å forandre EUs fiskeriforvaltning gjennom forhandlinger. The Royal Society, Storbritannias nasjonale forskningsinstitusjon, mener ifølge BBC at EUs fiskeripolitikk er en skandale, og at uenigheter og dragkamper internt i EU fører til overfiske. Også den norske fiskeriforvaltningen er blitt kritisert for å tildele kvoter, spesielt for torsk, som er over nivået som anbefales av havforskere.

Felleskjøpet Øst Vest

Med giftkart på fisketur

Et norgeskart fra Mattilsynet kan være godt å ha for hånden hvis du skal på fisketur. For selv om ernæringsekspertene råder oss til å spise mer fisk, kan miljøgifter mange steder ødelegge middagsplanene.

JORUNN GRAN
jorunn.gran@naturvern.no

Både Norge, Sverige og Danmark har områder som snevrer inn muligheten til å spise fisk med god samvittighet. I hvert fall hvis du er et barn eller en kvinne som ønsker å bli gravid nå eller en gang i framtiden - eller som allerede er gravid eller ammende.

HELLER FISK ENN PØLSER

Vi hører sjelden om miljøgifter i pølser eller hamburgere. Likevel anbefaler Sosial- og helsedirektoratet oss å foretrekke fisk på middagstallerkenen.

— Vi anbefaler at man skal spise fisk, men samtidig må folk forholde seg til de rådene som Mattilsynet gir, sier rådgiver Anniken Owren Aarum i Sosial- og helsedirektoratet.

FORSVARLIG

Også leder Knut-Inge Klepp i Nasjonalt råd for ernæring sier kostholdsrådene som myndighetene gir om høyt fiskeinntak, er forsvarlig så sant ikke fisken

er forurenset.

— Anbefaler dere fisk fordi alternativet er usunt?

— Nei. Miljøgifter er et generelt problem som gjelder alle matvaregrupper. Ernæringsrådets rolle er å gjøre ernæringsfaglige vurderinger. Men selvsagt blir jeg bekymret når vi får rapporter om miljøgifter i mat.

UTSATTE GRUPPER

Men alt er ikke farlig. Det norske Mattilsynet melder for eksempel at vi trygt kan spise oppdrettsfisk uansett type og størrelse. Skal du spise annen fisk, bør du imidlertid helst ha et kart med røde varseltrekanter for hånden. For både skalldyr, fiskelever og enkelte fiskearter kan ha for mye miljøgifter - og gravide eller ammende er altså den forbrukergruppen som bør være mest forsiktig. Helt konkret blir de utsatte gruppene advart mot å spise hvitt krabbekjøtt i klør, fiskelever, ørret og røye over én kilo og eksotisk fisk som hai, sverdfisk, skate og tunfiskfilet. Men også andre forbrukere bør ifølge Mattilsynet ha et begrenset

inntak av fisk som stor abbor og gjedde.

FORGIFTET FERSKVANNSFISK

I tillegg til generelle råd til utsatte grupper, har vi i Norge en mengde konkrete, lokale kostholdsråd og omsetningsforbud for fisk.

Forurensningsproblemene langs kysten er opphav til detaljerte fiskeråd. Men også fisk i enkelte norske innsjøer er mer forgiftet enn ønskelig. Funn av flere miljøgifter som kvikksølv, PCB, bromerte flammehemmere og dioksiner i storørret fra Mjøsa og Vorma, har gjort et bredt publikum oppmerksom på at ikke alle dyr som svømmer egner seg som mat. Norske myndigheter fraråder gravide og ammende å spise mjøsørret over én kilo, mens barn og kvinner i fruktbar alder ikke bør spise slik fisk mer enn fire ganger i året. Alle andre bør nøye seg med storørret maksimum én gang i måneden.

STRENGE RÅD TIL KVINNER

Svenskenes fiskeproblemer finner du blant annet i den sterkt forurensete Østersjøen. Men også i fisk fra de store innsjøene Vänern og Vättern blir det regelmessig påvist miljøgifter som dioksin, PCB og kvikksølv. Kvikksølvinnholdet i ørret fra Vänern tangerte i fjor EUs grenseverdi.

STOR ROVFISK - IKKE DEJLIGT

Danskene advarer mot store rovfisk.

“Store rovfisk er siste ledd i næringskjeden og kan derfor inneholde kvikksølv i konsentrasjoner som mistenkes for å

kunne ha effekt på fosteret”, advarer det danske Fødevaredirektoratet. Advarselen gjelder gravide og ammende - og ble nylig utvidet også til å gjelde for barn under 14 år og kvinner som ønsker å bli gravide.

De store rovfiskene er for eksempel tunfisk, sverdfisk, gjedde, gjørs, skate, rokke, helleflyndre, håbrann, abbor og escolar. Men danskene påpeker at boksetunfisk har lavere kvikksølvinnhold enn tunfiskfilet.

På grunnlag av funn av høye dioksinverdier, bestemte det danske Fødevareministeriet i sommer også å forby fiske og salg av sild fra Østersjøen øst for Bornholm.

IKKE LAV NOK KVIKKSØLVGRENSE

Til tross for kvikksølv og dioksiner, understreker også Fødevaredirektoratet at fisk er sunt, og at det kun er rovfisk de mest utsatte gruppene skal være forsiktig med.

“All annen fisk kan man trygt spise, og denne fisken inneholder i tillegg en rekke sunne og nødvendige vitaminer og mineraler samt de gode omega-3-fettsyrene”, er beskjeden til danske forbrukere.

EU har satt en grenseverdi på 0,5 mg/kg for kvikksølv i fisk beregnet på salg. Fødevaredirektoratet påpeker at hvis EU skulle satt en så lav grenseverdi for kvikksølvnivå i rovfisk at alle forbrukere ble beskyttet, ville denne grensen vært så lav at visse fiskearter ville blitt fjernet fra markedet. Derfor nøyer man seg med å advare spesielt utsatte grupper.

Vil ha mer fisk i media

Skipper og sjarkfisker Jan Engen etterlyser fiskestoff i norske aviser. Engen mener aviser burde være forpliktet til å skrive om fisket og fiskernes vilkår, i og med at fisket er landets nest største eksportnæring.

— Nedgang i fiskerinæringen har alvorlige konsekvenser, og mange lokalsamfunn kan ikke overleve uten fisket. Forskere har

foreslått såkalt nulluttak for kystfisket, og dette vil bety fullstendig stopp i torskefisket langs kysten, skriver tidsskriftet Journalisten.

Engen får støtte fra NRK-journalist Arnt Ryvold.

— Fiskeriene får ikke den plass i mediene som næringens betydning skulle tilsi, sier Ryvold.

Her er noen av fjordene hvor sjømaten inneholder miljøgifter:

Tromsø

Forurensning: PAH.

Kostholdsråd: Konsum av skjell fanget mellom Tromsøya og fastlandssiden (Tromsøysundet) frarådes.

Harstad

Forurensning: PCB, tungmetaller.

Kostholdsråd: Konsum av fiskelever og skjell fanget innenfor en linje mellom Trondenes kirke og tankanlegget på Gangsås frarådes.

Bergen

Forurensning: PCB.

Kostholdsråd: Konsum av fisk og skalldyr fanget innenfor linjen Bogøya-Knappen ved Haakonssvern frarådes. Videre frarådes konsum av ål og fiskelever fra fisk fanget i fjordområdene ved Bergen.

Hammerfest

Forurensning: PAH.

Kostholdsråd: Konsum av skjell fanget i indre Hammerfest havn, i Rossmolbukta og inne i Rypefjord, frarådes.

Narvik

Forurensning: PCB.

Kostholdsråd: Konsum av fiskelever fra fisk fanget i Beisfjorden og Narvik havn frarådes.

Trondheimsfjorden

Forurensning: PAH, PCB.

Kostholdsråd: Konsum av blåskjell fra Fagervika og Ilsvika frarådes. Konsum av lever fra fisk fanget i Havnebassenget fra Korsvika via Nyhavna og nedre del av Nidelva til Rosenborgbassenget frarådes.

Hardangerfjorden/Sørfjorden

Forurensning: Kadmium, bly, kvikksølv og PCB.

Kostholdsråd: Gravide og ammende bør ikke spise fisk og skalldyr fanget i Sørfjorden innenfor en linje mellom Grimo og Krossanes. Konsum mer enn én gang i uken av torsk og konsum av lever fra fisk fanget i indre Sørfjorden frarådes.

Oslofjorden

Forurensning: PCB.

Kostholdsråd: Konsum av ål fanget innenfor Drøbak frarådes. Konsum av lever fra fisk fanget i Oslofjorden innenfor Horten og Jeløya frarådes.

Grenlandsfjordene

Forurensning: Klorerte organiske forbindelser, særlig dioksiner.

Kostholdsråd: Konsum av all fisk og skalldyr fanget i Frierfjorden og Volls fjorden ut til Brevikbroen frarådes. Videre frarådes konsum av sjørret fanget i Skiensvassdraget, Herrevassdraget og andre mindre vassdrag som munner ut i disse eller i Frierfjorden. Konsum av ål, sild, makrell, krabbe og lever fra fisk fanget fra store områder utenfor Brevikbroen frarådes.

Kristiansandsfjorden

Forurensning: Klororganiske forbindelser, spesielt dioksiner og PCB, men også andre.

Kostholdsråd: Det er frarådet å spise all fisk og skalldyr fra området innefor yttersiden av Odderøya-Dybingen-Bragdøya og Andøya. Konsum av lever fra torsk fanget innenfor Dvergøya-Flekkerøya frarådes. Topdalsfjorden, Kristiansand: Konsum av lever fra fisk fanget i Marvika frarådes.

Stavanger

Forurensning: PAH, PCB.

Kostholdsråd: Det frarådes konsum av lever fra torsk fanget i store deler av Stavangers kai- og havneområder. Det frarådes konsum av skjell fanget i deler av Vågen i Stavanger og i Galeivågen på Hundvåg.

I tillegg har følgende fjordområder ulike kostholdsrestriksjoner:

- Tønsberg
- Sandefjord
- Kragerø
- Tvedestrand
- Arendal
- Farsund
- Fedafjorden
- Flekkefjord
- Sandnes
- Karmsundet
- Saudafjorden
- Årdalsfjorden
- Sunndalsfjorden
- Hommelvik
- Brønnøysund
- Sandnessjøen
- Ranfjorden
- Vefsnfjorden
- Ramsund
- Honningsvåg

Mer informasjon: www.matportalen.no

kalenderen

2. - 11. OKTOBER

Studietur om EU og miljø
Sted: København og Brussel
Arr: Natur og Ungdoms
studentlag/Naturvernforbundet
www.nu.no/student/brussel/

5. - 8. OKTOBER

Miljøteknik-messen og
konferansen Ecology
Sted: Göteborg
Arr: Svenska Mässan
www.miljoteknik.com

7. - 8. OKTOBER

Norges energidager
Sted: Oslo
Arr: NVE
www.nve.no/energidagene/

15. - 16. NOVEMBER

Nordisk fjellrevseminar
Sted: Teveltunet Fjellstue,
Meråker.
Arr: Prosjekt Fjellrev
www.fjellrev.no

Svanemerket....

redaksjon

REDAKTØR:

Audun Garberg | Tlf. 23 10 96 07
ag@naturvern.no

REDAKSJON:

Jorunn Gran | Tlf. 23 10 96 06
jorunn.gran@naturvern.no
Kristian S. Aas | Tlf. 23 10 96 08
kristian.aas@naturvern.no

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf. 23 10 96 10 | faks 23 10 96 11
Mail: redaksjonen@naturvern.no
www.nmb.no

ABONNEMENT: 290 pr. år [privat] 650 pr. år
[bedrifter] ANNONSER: HS Media,
tlf. 62 94 10 30, faks 62 94 10 35

UTGIVER: Norges Naturvernforbund
TRYKK: Gan Grafisk as
NESTE UTGAVE: 15.10.2004

Skreien kommer!

Fremtiden ser lysere ut enn på lenge for skreibestanden i Barentshavet. Russisk overfiske er likevel med på å spre usikkerhet om artens fremtid.

(Foto: Rune Stoltz Bertinussen, Scanpix)

Skreien behøver ikke å trekke i lettsaltet vann og serveres med lever og rogn. Her har mesterkokk Bent Stiansen laget stekt lofottorsk på en seng av syltede rødbeter, med en smørsaus til. Stiansen har pyntet med blant annet sprøstekt skorsonnerrot. Utviklingen i skreistammen tyder på at vi kan nyte slike delikatesser også i årene som kommer.

ØYSTEIN BERNTZEN

redaksjonen@naturvern.no

Forsker Odd Nakken ved Havforskningsinstituttet mener at skreibestanden for øyeblikket er på et tilfredsstillende nivå. Bestanden anslås i dag å være på om lag 1,8 millioner tonn, mot bare 1 million i 1999. Det er likevel mindre enn i 1993, da totalbestanden nådde over 2 millioner tonn.

— Bestanden var sterkt redusert på slutten av 1980-tallet. Norge og Russland gjorde i felleskap en formidabel innsats for å redusere overfisket av ung-torsk i Barentshavet, hvilket re-

sulterte i den raske gjenoppbyggingen på begynnelsen av 1990-tallet, sier Nakken.

LØNNSOMT SKREIFISKE

— Skrei er kjønnsmoden torsk i Barentshavet, som trekker inn til Lofoten for å gyte. Torsken blir kjønnsmoden når den er mellom fem og åtte år gammel. Dersom man fisker for hardt på yngre fisk i Barentshavet, vil det få negative konsekvenser for skreibestanden, sier Nakken.

Det lønner seg ifølge Nakken å fiske skrei fremfor ungfisk, av den enkle grunn at skreien er større og tyngre. Man unngår dermed å tære hardt på bestan-

den, samtidig som man sikrer seg like mye fisk kvantitativt sett.

OVERFISKE

Nakken er bekymret over rapporter fra Kystvakten om russisk overfiske de siste to årene.

— Det kan dreie seg om cirka 100 000 tonn hvert år. Anslaget er usikkert siden det utelukkende skriver seg fra Kystvaktens observasjoner. Det gjør det likevel vanskelig å vurdere fremtiden for bestanden og er med på å øke usikkerheten med hensyn til bestandens fremtid, slår han fast.

“På Senja har Posten tatt over transporten av fisk, mens Senja Rutebil som før kjørte fisken, må frakte posten. Og vi som lurte på hvorfor Posten har falt i fisk.”

NORDLYS